

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Методичні вказівки

до вивчення дисципліни, проведення практичних занять та виконання контрольної роботи для студентів освітнього ступеню "бакалавр" галузі знань 28 "Публічне управління та адміністрування" спеціальності 281 (074) "Публічне управління та адміністрування" всіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано на засіданні кафедри публічного управління і менеджменту організацій
Протокол №1 від 2 вересня 2019 р.

Децентралізація влади в Україні. до вивчення дисципліни, проведення практичних занять та виконання контрольної роботи для студентів освітнього ступеню "бакалавр" галузі знань 28 "Публічне управління та адміністрування" спеціальності 281 (074) "Публічне управління та адміністрування" всіх форм навчання / Укл.: А.П. Дука. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 59 с.

Укладач: ДУКА АНАСТАСІЯ ПЕТРІВНА, доктор економічних наук, професор кафедри публічного управління і менеджменту організацій

Відповідальний за випуск: СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ ПОНОМАРЕНКО, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління і менеджменту організацій

Рецензент: ІРИНА АНАТОЛІЇВНА КОСАЧ, доктор економічних наук, доцент кафедри публічного управління і менеджменту організацій

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ТЕМИ ЛЕКЦІЙ	6
3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	10
4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	18
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	21
6. ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ	23
7. БАЗОВИЙ ГЛОСАРІЙ КУРС	45
8. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	53
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	55

ВСТУП

Трансформації, які відбуваються в публічному секторі, відбуваються як реакція на кілька взаємозалежних факторів, а саме: на певні загальносвітові, глобальні зміни, що впливають на управлінські практики взагалі; критику публічного сектору; зміни в економічній теорії; вплив змін у приватному секторі, особливо тенденції до глобалізації; зміни в технологіях. Означені тенденції свідчать про необхідність формування нової генерації професіоналів у публічній сфері, в тому числі в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, які спроможні готувати і приймати управлінські рішення на основі сучасних концепцій менеджменту, в тому числі з урахуванням сучасних підходів до модернізації управління.

Науково-методичні положення дисципліни "Децентралізація влади в Україні" спрямовані на отримання знань, отримання практичних навичок та необхідних компетенцій для вирішення прикладних завдань у сфері повноважень органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, підготовки висококваліфікованих спеціалістів з публічного управління та адміністрування.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна «Децентралізація влади в Україні» є обов'язковою для вивчення студентами спеціальності «Публічне управління та адміністрування», адже знання щодо практичних механізмів та досвіду реалізації децентралізація влади це, в першу чергу, професійна діяльність працівників державних органів із виконання завдань і функцій держави. Саме студенти спеціальності «Публічне управління та адміністрування» як один із напрямів застосування отриманих знань та компетенцій в процесі провадження професійної діяльності, в майбутньому обирають посаду в органах державного управління та влади.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів сучасного мислення, спеціальних знань, прикладних умінь та компетенції щодо соціальної природи публічної влади, розуміння процесу децентралізації влади.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є отримання знань, компетенції та навичок щодо:

- основ конституційної реформи,
- принципів добровільного об'єднання територіальних громад;
- особливостей моделі децентралізації влади,
- системи сучасного конституційного законодавства щодо децентралізації влади,
- сучасної термінології щодо процесу децентралізації влади,
- демократичного світогляду на основі засвоєння світових цінностей конституціоналізму та вітчизняного конституційно-правового досвіду і творчої особистості.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

1. предмет, завдання і зміст дисципліни;
2. склад, статус і функції центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування;
3. визначення базових понять децентралізації;
4. основи вітчизняного законодавчого забезпечення процесу децентралізації;
5. особливості реалізації владних повноважень на місцевому рівні;
6. особливості формування територіальних громад;
7. інструменти стратегічного, оперативного планування в органах місцевого самоврядування;
8. основи формування місцевих бюджетів;
9. концептуальні аспекти запобігання та протидії корупції на місцевому рівні.

вміти:

- розуміти та застосовувати законодавчу базу проведення децентралізації;
- алгоритм основних дій з реорганізації органів місцевого самоврядування;

- узагальнювати досвід децентралізації та робити висновки;
 - використовувати різні види комунікацій, моделювати комунікаційний процес для відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування;
 - використовувати необхідні інструменти оцінювання результативності, ефективності органів публічного управління на місцевому рівні;
 - проводити моніторинг процесу децентралізації влади;
 - розробляти проекти статуту об'єднаної територіальної громади;
- мати навички:**
- організації роботи органів місцевого самоврядування ОТГ;
 - розробки та оформлення службових документів органів місцевого самоврядування ОТГ, використовуючи вимоги законодавства;
 - використання нормативної бази з питань децентралізації влади;
 - використання елементів системи «знаю – вмю – співпрацюю – впливаю» в оцінці прозорості місцевих бюджетів;
 - використання європейської доктрини місцевого самоврядування;
 - інтерпретування результатів за даними інтегральних показників оцінювання публічної влади.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади децентралізації влади в Україні

Тема 1. Передумови децентралізації влади в Україні

Вступ. Політика як соціальне явище. Політична система суспільства. Політичні інститути. Поняття та види влади. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні. Еволюція моделі управління у державному секторі. Особливості понять "державне управління", "публічне управління", "публічне адміністрування". Необхідність децентралізації в досягненні подальшого розвитку держави.

Лекція 1.

Вступ. Цілі, завдання та загальна характеристика дисципліни.

1. Політична система суспільства. Поняття та види влади.
2. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні.
3. Необхідність та напрями децентралізації в досягненні подальшого розвитку держави.

Ключова термінологія. Політична система суспільства. Політичні інститути. Державна влада. Публічне управління. Державне управління. Публічне адміністрування.

Тема 2. Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць

Сутність децентралізації. Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні. Форми децентралізації. Адміністративна децентралізація. Демократична децентралізація. Деконцентрація. Делегування повноважень. Деволюція. Делегування надання послуг. Види децентралізації: політична, адміністративна, фінансова. Принцип субсидіарності у децентралізації.

Лекція 2.

1. Сутність децентралізації
2. Форми та види децентралізації.

Ключова термінологія. Децентралізація. Адміністративна децентралізація. Демократична децентралізація. Деконцентрація. Делегування повноважень. Деволюція. Політична децентралізація, адміністративна децентралізація, фінансова децентралізація. Принцип субсидіарності.

Змістовний модуль 2. Практичні аспекти реалізації процесу децентралізації влади в Україні

Тема 3. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень
Європейська хартія місцевого самоврядування як орієнтир децентралізації. Перспективні напрями формування сучасних територіальних громад. Алгоритм добровільного об'єднання територіальних громад. Практика створення об'єднаних територіальних громад. Поняття спроможної громади. Повноваження органів місцевого самоврядування в об'єднаних громадах. "Розумне зростання" в об'єднаних територіальних громадах.

Лекція 3.

1. Система органів місцевого самоврядування та їх повноваження
2. Формування сучасних територіальних громад: технологія та інструменти

Ключова термінологія. Європейська хартія місцевого самоврядування. Територіальна громада. Добровільне об'єднання територіальних громад. Об'єднані територіальні громади. Спроможні громади.

Тема 4. Забезпечення місцевого розвитку в умовах децентралізації
Стратегічне планування як складова цілісної системи планування місцевого розвитку. Основні поняття та принципи стратегічного управління та стратегічного планування місцевого розвитку. Технологія розробки стратегічного плану на місцевому рівні. Визначення системи індикаторів для моніторингу та оцінювання реалізації стратегічного плану. Розроблення оперативного плану та заходів щодо реалізації стратегії територіального розвитку. Бюджетні ресурси для реалізації стратегій територіального розвитку.

Позабюджетні джерела для реалізації стратегій територіального розвитку. Угоди щодо регіонального розвитку та публічно-приватне партнерство.

Лекція 4.

1. Стратегічне планування як складова цілісної системи планування місцевого розвитку.
2. Оперативний план та заходи щодо реалізації стратегії територіального розвитку.
3. Ресурсне забезпечення реалізації стратегій територіального розвитку

Ключова термінологія. Стратегія територіального розвитку. Моніторинг стратегічного плану територіального розвитку. Оперативний план реалізації стратегії територіального розвитку. Бюджетні ресурси стратегії територіального розвитку. Позабюджетні джерела стратегій територіального розвитку. Публічно-приватне партнерство.

Тема 5. Бюджетна децентралізація

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. Типові переліки бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів. Паспорти бюджетних програм місцевого рівня. Застосування бюджетної класифікації. Власні доходи та видатки місцевих бюджетів. Складання прогнозу місцевого бюджету. Доходи та видатки на виконання делегованих повноважень, трансфертна політика. Виконання бюджету. Оцінка ефективності бюджетних програм.

Лекція 5.

1. Практичні аспекти реалізації бюджетної децентралізації в Україні
2. Бюджетний процес на рівні місцевих бюджетів

Ключова термінологія. Програмно-цільовий метод. Паспорт бюджетної програми місцевого рівня. Бюджетна класифікація. Власні доходи місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Прогноз місцевого бюджету. Трансфертна політика. Виконання бюджету. Оцінка ефективності бюджетних програм.

Змістовний модуль 3. Напрями оцінювання реалізації реформи децентралізації влади в Україні

Тема 6. Оцінювання результативності децентралізації влади в Україні

Аналіз територіальної структури та ресурсного забезпечення новоутворених об'єднаних територіальних громад в Україні. Практичне втілення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Аналіз показників спроможності ОТГ. Транспарентність як соціальний, правовий, економічний та політичний феномен. Рівні, компоненти та функції транспарентності. Засади і традиції інституціоналізації транспарентності. Е-

Government: новий формат прозорих відносин. методики оцінювання впливу децентралізації влади на формування інвестиційного профілю територій. Система інтегральних показників оцінювання ефективності влади.

Лекція 6.

1. Спроможні територіальні громади. Показники спроможності ОТГ та стійкості місцевих бюджетів.
2. Сутність, рівні, компоненти та функції прозорості.

Ключова термінологія. Показники спроможності ОТГ. Прозорість. Рівні прозорості, компоненти прозорості, функції прозорості. Інституціоналізація прозорості. E-Government. Інвестиційний профіль території. Система інтегральних показників оцінювання ефективності влади.

Тема 7. Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України

Правова природа місцевого самоврядування та його місце у системі публічної влади демократичних держав. Зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування. Децентралізація в європейських країнах: основні моделі. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в європейських країнах. Європейські стандарти місцевого самоврядування в документах Ради Європи. Функції та повноваження місцевого самоврядування щодо надання публічних послуг: практика європейських держав та напрями реформування в Україні. Регіональне самоврядування у контексті розбудови «держави добробуту». Адміністративна деконцентрація. Фонди розвитку громад в зарубіжних країнах.

Лекція 7.

1. Основні моделі децентралізації в європейських країнах
2. Фіскальна децентралізація в зарубіжних країнах

Ключова термінологія. Місцеве самоврядування демократичних держав. Модель децентралізації. Англосаксонська модель децентралізації. Континентальна модель децентралізації. Змішана модель децентралізації. Фіскальна децентралізація. Децентралізація витрат. Децентралізація доходів. Процесуальна і організаційна самостійність. Моделі фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Скандинавська модель фіскальної децентралізації. Латинська модель фіскальної децентралізації. Ганноверська модель фіскальної децентралізації. Фонди розвитку громад.

Змістовний модуль 4. Децентралізація влади та її корупційні ризики

Тема 8. Практичні основи запобігання і протидії корупції за децентралізації влади

Особливості законодавчого регулювання протидії корупції. Антикорупційні обмеження для службовців. неправомірне використання службового становища. Конфлікт інтересів. Фінансовий контроль службовців. Запобігання вчиненню корупційних діянь. Важливість бюджетної грамотності у протидії корупції. Характеристика складових системи "знаю - вмію - співпрацюю - впливаю" щодо запобігання корупції в органах місцевого врядування.

Лекція 8.

1. Запобігання і протидія корупції в умовах децентралізації влади
2. Система "знаю - вмію - співпрацюю - впливаю"

Ключова термінологія. Корупція. Антикорупційні обмеження. Неправомірне використання службового становища. Зловживання владою. Конфлікт інтересів. Фінансовий контроль службовців. Бюджетна грамотність. Партисипативний бюджет. Адвокація. Лобіювання.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Передумови децентралізації влади в Україні

Мета заняття: ознайомитися з еволюцією поглядів на розуміння політичних явищ та процесів, опнувати основну термінологію, визначити передумови та охарактеризувати необхідність децентралізації влади; навчитися визначати основні параметри політичної системи суспільства.

Питання для дискусії

1. Наведіть приклади впливу політики на життя вашої родини, вашого особистого життя.
2. Які засоби влади є найбільш дієвими? Чому? Їх ефективність?
3. Чому виникає необхідність оптимізації відносин між органами влади різних рівнів при децентралізації?
4. Для чого у сучасних умовах навіть пересічному громадянину необхідне розуміння політичних явищ та процесів?
5. Чому політика – це явище суспільного життя?
6. Що являє собою політична система суспільства?
7. У чому головне призначення політичної системи?
8. У яких випадках суспільство буде підтримувати політичну систему і у яких – протистояти їй?
9. Які умови необхідні для формування політичної системи суспільства?
10. Охарактеризуйте основні типи політичних систем суспільства.

11. Визначте сутність державної влади.
12. Що означає суверенітет державної влади та її публічність?
13. Які відмінності між поняттями "державне управління", "публічне адміністрування", "публічне управління"?

Завдання

1. Охарактеризуйте основні типи політичних систем суспільства.
2. Які засоби влади є найбільш дієвими? Обґрунтуйте власну точку зору.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Державне та регіональне управління. Конспект лекцій (робочий) для студентів напрямку "Менеджмент"/ Укладач Г.І. Карімов. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 134 с.
2. Обушна Н. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні: теоретичний аспект. *Ефективність державного управління*. Вип. 44. 2015. с. 53-63.
3. Політологія: Конспект лекцій. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. 112 с.

Тема 2. Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць

Мета заняття: ознайомитися з сутністю децентралізації з позицій розширення повноважень адміністративно-територіальних одиниць; опанувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати основні види та форми децентралізації.

Питання для обговорення

1. Які можуть виникати проблеми в ході децентралізації влади? Як їм можна запобігти?
2. Як на практиці реалізується децентралізація та як реформуються органи місцевого самоврядування?

Питання для самоконтролю

1. У чому сутність децентралізації?
2. Які основні форми децентралізації? У чому між ними відмінності?
3. Які види децентралізації? У чому їх особливості?
4. Які причини запровадження децентралізації в Україні?

Завдання

1. Охарактеризувати та навести приклади всіх форм та видів децентралізації.
2. Як на практиці повинна бути реалізована децентралізація та як мають реформуватися органи місцевого самоврядування? Обґрунтуйте власне бачення.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / за ред. З. С. Варналія. К. : НІСД, 2007. 820 с.

2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. 3 вид. К.: ПРООН/МПВСР, 2007. 269 с.

Змістовний модуль 2. Практичні аспекти реалізації процесу децентралізації влади в Україні

Тема 3. Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень

Мета заняття: ознайомитися з особливостями реалізації функцій місцевого самоврядування; опнувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати основні функції місцевих органів влади в умовах децентралізації.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає мета Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні?

2. Охарактеризуйте основні проблеми розвитку територіальних громад, які потребують негайного розв'язання та назвіть шляхи їх вирішення, що зазначені в Концепції.

3. Назвіть основні повноваження органів місцевого самоврядування базового, районного та обласного рівнів, які зазначені в Концепції.

4. Яке місце займає у реформуванні місцевого самоврядування Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»? Обґрунтуйте свою відповідь.

5. Коли об'єднана територіальна громада вважається утвореною?

6. Визначте основні пріоритети щодо запровадження ідеї «розумного зростання» в об'єднаних територіальних громадах?

7. Наведіть приклади «розумного зростання» у територіальній громаді, в якій Ви проживаєте?

Завдання

1. Охарактеризуйте повноваження основних органів місцевого самоврядування. Результат подати у табличній формі.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Боголіб Т. М. Розумне зростання в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25357492>.

2. Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К.: 2017. 110 с

3. Ткачук А. Розумне зростання. Нова парадигма для ОТГ. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.csi.org.ua/pro-konferentsiyu-vid->

utvorennya-ob-yednanyh-terytorialnyh-gromad-rozumnogozrostannya-vrazhennya-iz-zaly/#sthash.w4zIUAvT.dpuf .

4. Формування спроможних територіальних громад: практичний посібник (видання друге) URL: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>.

5. Функції та повноваження місцевого самоврядування URL: www.cppk.cv.ua/i/2044348.doc.

Тема 4. Забезпечення місцевого розвитку в умовах децентралізації

Мета заняття: ознайомитися зі змістом основних етапів стратегічного та оперативного планування розвитку місцевих громад; опнувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати основні напрями та можливості забезпечення місцевого розвитку в умовах децентралізації.

Питання для самоконтролю

1. Що таке стратегія?
2. Чим різняться стратегічне управління та стратегічне планування?
3. У чому відмінність між довгостроковим і стратегічним плануванням?
4. Які ознаки успішної стратегії місцевого розвитку?
5. Які основні різновиди оцінювання стратегії місцевого розвитку?
6. З яких етапів складається процес оперативного планування місцевого розвитку?
7. Які види ресурсів потрібні у цілях забезпечення стратегічного та оперативного розвитку території?
8. З яких джерел можна залучити додаткові ресурси для місцевих проектів та програм?

Завдання

1. Складіть стратегію місцевого розвитку для Вашої території.
2. Продемонструвати переваги (на прикладах) застосування SWOT- аналізу для стратегічного планування місцевого розвитку.
3. Продемонструвати можливості (на прикладах) застосування PESTLE-аналіз для стратегічного планування місцевого розвитку.
4. Сформулювати оперативні завдання, чкі мають відповідати SMART-вимогам.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Берданова О.В., Вакуленко В.М. Стратегічне планування регіонального розвитку: Навч. посібник К.: НАДУ при Президентові України, 2007. 96 с.
2. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку: Практичний посібник / [Берданова О., Фишко Є.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO». К. : ТОВ «Софія-А». 2012. 48 с.
3. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект

«Підтримка децентралізації в Україні DESPRO. К. : ТОВ «Софія-А». 2012. – 88 с.

Тема 5. Бюджетна децентралізація

Мета заняття: ознайомитися з принципами бюджетної децентралізації; опнувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати основні види видатків, надходжень та складових місцевих бюджетів, критерії розмежування видатків між бюджетами.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте принципи бюджетної системи України.
2. З яких розділів складається бюджетна класифікація?
3. Які складові частини включає класифікація доходів бюджету?
4. За якими принципами здійснюється закріплення доходів за місцевими бюджетами?
5. За якими критеріями здійснюється розмежування видів видатків між місцевими бюджетами?
6. З урахуванням чого здійснюється розрахунок граничних обсягів бюджету?
7. Опишіть складові частини місцевого бюджету.
8. Назвіть складові частини загального фонду бюджету ОТГ.
9. Які основні надходження бюджетів ОТГ?
10. Які видатки закріплені за бюджетами ОТГ?
11. Опишіть методи бюджетного планування із зазначенням найбільш ефективних.
12. У чому різниця між надходженнями та доходами місцевих бюджетів?
13. Сутність і призначення самооподаткування.
14. Резерви для збільшення доходів місцевих бюджетів.
15. Особливості видатків спеціального фонду.
16. Значення та роль бюджету розвитку

Завдання

1. Складіть орієнтовну бюджетну програму для Вашої території.
2. Продумайте для Вашої території бюджет розвитку та джерела його можливого наповнення.
3. Продемонструвати можливості (на прикладах) застосування PESTLE-аналіз для стратегічного планування місцевого розвитку.
4. Сформулювати оперативні завдання, які мають відповідати SMART-вимогам.
5. Опишіть складові частини місцевого бюджету
6. Охарактеризуйте значення та роль бюджету розвитку для Вашої території.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.

2. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К.: 2017. 119 с.
3. Місцеві бюджети. Практичний посібник / [Ганущак Ю.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO». К. : ТОВ «Софія». 2012. 30 с.
4. Про затвердження Основних підходів про запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів. Наказ Міністерства фінансів України від 02.08.2010 р. № 805
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм. Наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608.
6. Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання. Наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2014 р. № 836.
7. Станкус Т. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів. Х. : Фактор, 2017. 128 с
8. Рекова Н.Ю., Чистюхіна Ю.А. Формування імперативів концепту фінансової децентралізації в Україні. *Бізнес Інформ*. 2016. № 11. С. 235-240.

Змістовний модуль 3. Напрями оцінювання реалізації реформи децентралізації влади в Україні

Тема 6. Оцінювання результативності децентралізації влади в Україні

Мета заняття: ознайомитися з сутністю та підходами до оцінювання результативності діяльності ОТГ; опанувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати підходи до оцінки стійкості місцевих бюджетів.

Питання для самоконтролю

1. Що являє собою спроможна ОТГ?
2. Які основні напрями оцінювання спроможності ОТГ?
3. Які особливості та які можливості оцінки стійкості місцевих бюджетів?
4. У чому переваги відкритої та прозорої державної влади?
5. Визначте засади та принципи, на яких ґрунтуються відкритість та прозорість у системі державного управління.
6. Поясніть цілі впровадження принципів прозорості та відкритості в систему організації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
7. Хто виступає суб'єктом та об'єктом транспарентних відносин?

Завдання

1. Складіть алгоритм створення ОТГ для Вашої території.
2. За даними Вашої території обґрунтуйте спроможність новоутвореної ОТГ.

3. Оберіть будь-які три країни та порівняйте їх з Україною за GRICS. Зробіть висновки.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад. Фінансово-аналітичні матеріали/За ред. Казюк Я.М. К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України, 2016 р.
2. Методика формування спроможних територіальних громад. Постанова КМУ від 08.04.2015 р. №214.
3. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / уклад : Е. А. Афонін, О. В. Суший. К. : НАДУ, 2010. 48 с.

Тема 7. Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України

Мета заняття: ознайомитися зі світовим досвідом децентралізації публічної влади; опанувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати особливості децентралізації у зарубіжних країнах.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні моделі децентралізації влади, які поширені в зарубіжних країнах. Які їх основні характеристики?
2. Яким чином реалізуються повноваження місцевих органів у зарубіжних країнах?
3. Які особливості фіскальної децентралізації у зарубіжних країнах?
4. Охарактеризуйте основні моделі фінансового забезпечення місцевого самоврядування

Завдання

1. Визначити критерії та провести порівняльний аналіз основних моделей децентралізації європейських країн.
2. Сформувати "ідеальну" модель децентралізації. Обґрунтувати основні параметри.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
2. Забейворота Т. В. Зарубіжний досвід упровадження адміністративно-територіальної реформи в умовах проведення децентралізації влади URL до ресурсу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-3/doc/5/03.pdf>

3. Петрушенко Ю. М. Фонди розвитку громад: досвід міжнародного успіху та можливості функціонування в Україні / *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Сер. Економіка та менеджмент. 2014. №4(59) С. 193-199.
4. Роман В. Моделі децентралізації влади країн Європейського Союзу URLдо ресурсу: <http://lvivacademy.com/visnik12/fail/Roman.pdf>
5. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз URL до ресурсу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/5/03.pdf>

Змістовний модуль 4. Децентралізація влади та її корупційні ризики

Тема 8. Практичні основи запобігання і протидія корупції за децентралізації влади

Мета заняття: ознайомитися з практичними основами запобігання і протидія корупції, світовим боротьби з корупцією; опанувати базову термінологію, визначити та охарактеризувати критерії корупційних ризиків.

Питання для самоконтролю

1. Що таке корупція?
2. Які діяння відносяться для посадових осіб місцевого самоврядування до корупційних?
3. Які ознаки конфлікту інтересів?
4. Які обмеження діють для вартості дарунків посадовим особам органів влади?
5. Що таке партисипативний бюджет?
6. Які інструменти доступні громадскості для співпраці з місцевими органами влади?

Питання для дискусії:

1. Яке призначення ProZorro?
2. Чим відрізняються адвокація та лобіювання як інструменти співпраці з місцевими органами влади?

Завдання

1. Обґрунтуйте можливі заходи щодо запобігання вчиненню корупційних діянь. Наведіть приклади.

Література для поглиблено вивчення теми:

1. Запобігання і протидія корупції в органах місцевого самоврядування. Практичний посібник / [Банчук Олександр]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO». К. : ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с.

2. Школа бюджетної грамотності для громадських організацій. Посібник для тренерів / авт. кол. : А. М. Бойко, Г. А. Борщ, Н. М. Гринчук та ін. ; за заг. ред. Г. А. Борща. Київ : Фонд Східна Європа, 2017. 298 с.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи - індивідуальної роботи пошуково-дослідницького характеру є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення матеріалу навчальної дисципліни та відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних, індивідуальних та самостійних занять.

Зміст теоретичної частини наукової роботи студента повинен відповідати наступним вимогам:

- актуальність теми, перспективам подальшого розвитку;
- об'єктивність дослідження та повнота висвітлення питань;
- коротка характеристика історії досліджуваної проблеми, її сучасного стану, а також передового досвіду роботи у відповідній галузі;
- чіткість характеристики об'єкта, предмета, мети, завдань і методів дослідження;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- правильність структури та рубрикації;
- відповідність фактичного матеріалу методологічним нормам;
- доказовість висновків і обґрунтованість практичних рекомендацій;
- бездоганність тексту з погляду законів і правил логіки, граматики та пунктуації.

Основні етапи виконання роботи:

- обрання теми;
- окреслення мети і завдання;
- пошук і опрацювання тематичної літератури, інформаційних джерел з теми;
- розроблення плану дослідження, композиції та рубрикації;
- розкриття змісту питання, теорії та методики;
- формулювання висновків;
- оформлення списку інформаційних джерел і літератури;

– здійснення літературного редагування й технічного оформлення.

Орієнтовна структура контрольної роботи:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст (план);
- 3) перелік умовних позначень (за потреби);
- 4) вступ;
- 5) розділи (основна частина реферату);
- 6) висновки;
- 7) список використаних інформаційних джерел і літератури;
- 8) додатки.

На титульному аркушеві реферату вказують офіційну назву навчального закладу, інституту, кафедри; прізвище, ім'я, по батькові автора реферату, повна назва теми, прізвище, ініціали наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; місто, де знаходиться навчальний заклад і рік написання реферату.

Після титульного аркуша подається зміст (план) реферату з точною назвою кожного розділу (або параграфу) із вказуванням його сторінок.

Перелік умовних позначень друкується на окремій сторінці двома колонками: ліворуч за абеткою наводяться скорочення, а праворуч – детальна їх розшифровка.

У вступі реферату обґрунтовуються особливості теми, значущість з огляду на розвиток науки та практики або науково-методичної діяльності, формулюються мета й задачі дослідження. Також необхідно подати аналіз використаних джерел, вказавши при цьому авторів.

Основна частина реферату складається з двох різних частин: теоретичної та аналітичної. Перша частина реферату вміщує розкриття теоретичного питання (за запропонованим переліком). Друга носить характер практичного завдання, яке виконується на прикладі обраної для аналізу країни. В практичній частині розкривається досвід країни щодо децентралізації влади та цій основі формулюється перелік рекомендацій для використання в Україні.

Слід використовувати синтаксичні конструкції, характерні науковому стилю, уникати складних граматичних зворотів, незвичних термінів і символів або пояснювати їх при першому згадуванні в тексті реферату.

Терміни, окремі слова й словосполучення можна замінювати аббревіатурами і сприйнятливими текстовими скороченнями, значення яких зрозуміле з контексту реферату.

Недопустимо використання цитат без посилання на автора. При цитуванні будь-якого фрагменту джерела недопустимі неточності. Взагалі, цитатами не слід зловживати, особливо громіздкими. Якщо якийсь важливий документ потребує наведення його в тексті реферату в повному обсязі, то краще винести його в додатки.

У роботі необхідно визначити і викласти основні тенденції дослідження, підкріпити їх найтипівішими прикладами. Також мають бути відображені сучасні ідеї та гіпотези, методики та методичні підходи до вивчення проблеми.

Доцільно зупинитися на якомусь дискусійному аспекті і спробувати проаналізувати позиції сторін, спробувати, приєднавшись до однієї з них, або висловити власну думку на певну проблему та визначити перспективи її вирішення.

Кожен розділ повинен завершуватись короткими, чіткими і лаконічними висновками, де узагальнено оцінки та практичні рекомендації. Можна стисло вказати на перспективи подальшого дослідження даної проблеми.

Список використаних інформаційних джерел і літератури складається з дотриманням загальних вимог до праць подібного формату. До списку інформаційних джерел і літератури реферату безпосередньо мають бути включені в алфавітному порядку лише використані матеріали. Монографії та збірники, що не мають на титульному аркуші прізвища автора (авторів), включаються до загального списку за алфавітним розміщенням заголовка.

Додатки. До них належать, як правило, ілюстрований матеріал: рисунки, таблиці, зразки тощо. Кожний додаток повинен мати порядковий номер, до якого можна робити посилання в основному тексті реферату (наприклад: «див. додаток 1»), а також власну назву.

Додаток може розташовуватися на одній чи декількох сторінках. Якщо додаток запозичений з якоїсь опублікованої праці, треба дати посилання до джерела.

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів (документів), їх науковою цінністю та практичним значенням.

Оптимальний обсяг роботи не повинен перевищувати 20 друкованих сторінок.

Оцінка є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни.

Контрольна робота має бути оформлена у рукописному або друкованому вигляді у форматі А-4, мати наскрізну нумерацію сторінок. Список використаної літератури (не менше 7-10 джерел).

Контрольна робота має бути подана на кафедру не пізніше, ніж за місяць до початку сесії. За наявності виявлених при перевірці суттєвих недоліків і зафіксованих викладачем у письмовій формі зауважень контрольна робота повертається виконавцю на доопрацювання. Без виправлених недоліків у роботі студент не допускається до складання екзамену

Орієнтовні теми для теоретичної частини контрольної роботи

1. Поняття та основні принципи децентралізації влади.
2. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.
3. Характерні особливості місцевого самоврядування в сучасній Україні.
4. Проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні.
5. Система органів місцевого самоврядування.
6. Форми реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні в Україні.
7. Місцеве самоврядування і територіальна автономія.

8. Європейська хартія місцевого самоврядування.
9. Територіальна громада як первинна ланка органів місцевого самоврядування.
10. Вибори та референдуми в Україні.
11. Політико-правовий механізм функціонування місцевого самоврядування.
12. Органи самоорганізації населення в умовах децентралізації влади.
13. Зв'язки органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями.
14. Побудова демократичного суспільства на основі децентралізації державної влади.
15. Партисипативне стратегічне планування в органах місцевого самоврядування.
16. Методики оцінювання публічної влади.
17. Заходи протидії та запобігання корупції в органах місцевого управління.

Завдання для аналітичної частини контрольної роботи
Децентралізація влади: досвід (вказати країну).

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Критерії оцінювання поточної роботи

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

1) знає:

- визначення базових понять децентралізації;
- основи вітчизняного законодавчого забезпечення процесу децентралізації;
- особливості реалізації владних повноважень на місцевому рівні;
- особливості формування територіальних громад;
- інструменти стратегічного, оперативного планування в органах місцевого самоврядування;
- основи формування місцевих бюджетів;
- концептуальні аспекти запобігання та протидії корупції на місцевому рівні.

2) вміє:

- узагальнювати досвід децентралізації та робити висновки;
- використовувати різні види комунікацій, моделювати комунікаційний процес для відповідного органу державної влади або органу місцевого самоврядування;
- оформлювати службові документи органів місцевого самоврядування ОТГ, використовуючи вимоги законодавства;
- використовувати необхідні інструменти оцінювання результативності, ефективності органів публічного управління на місцевому рівні;
- проводити моніторинг процесу децентралізації влади;
- розробляти проекти статуту об'єднаної територіальної громади;

З тими студентами, які до проведення підсумкового семестрового контролю не встигли виконати всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку до 19 балів (за шкалою оцінювання), проводяться додаткові індивідуальні заняття, за результатами яких визначається, наскільки глибоко засвоєний матеріал, та чи необхідне повторне вивчення дисципліни.

5.2. Критерії оцінювання контрольної роботи

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності теми, формулювання мети, завдань та визначення методів наукового дослідження.	1
2.	Складання плану реферату та списку першоджерел.	1
3.	<p>Якість та обґрунтованість змісту реферату.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання. – Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції стосовно наукової та практичної цінності дослідження, уміння формулювати висновки, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення подальших перспектив дослідження. – Захист роботи: уміння усно зробити короткий виклад, дотримання логіки викладу, культура мовлення, доречність використання прикладів. 	5
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій. Правильне цитування теоретичних джерел, рівень узагальнень і аналізу наукових праць.	1
5.	Дотримання вимог технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень; вступ; розділи (основна частина); висновки; список використаних інформаційних джерел і літератури; додатки). Обсяг виконаної роботи.	2
Разом		10

6. ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Завдання 1. Тести

1. Коли в Україні було впроваджено першу реформу місцевого самоврядування?

- а) У 1996
- б) У 1991
- в) У 1990
- г) У 2004

2. Що на практиці означає принцип «повсюдності» місцевого самоврядування?

а) Поширення юрисдикції (рішень) органів місцевого самоврядування на всю територію адміністративно-територіального утворення – сільради, міськрад.

б) Поширення права комунальної власності на всі землі, що знаходяться в межах населеного пункту – міста, села, селища.

в) Поширення права комунальної власності на всі землі, що знаходяться, як в межах населеного пункту – міста, села, селища так і за їх межами, але в межах території відповідної сільради, міськради.

г) Право усіх жителів територіальної громади голосувати на виборах відповідного сільського, селищного, міського голови та депутатів місцевої ради.

3. Що таке федерація?

а) Держава у якій запроваджено місцеве самоврядування.

б) Союз держав, які підписали договір про об'єднання.

в) Держава, що утворена на основі союзу державних чи квазі-державних утворень, яка має власну конституцію, але у якій члени федерації зберігають частину державних функцій, мають свої конституції, уряд.

г) Частина держави, яка виокремилась із іншої.

4. Скільки федеративних держав у Європі (без РФ)?

- а) 15
- б) 3
- в) 6
- г) 5

5. Передивіться перелік цих держав. Які з них є парламентськими республіками?

Можна вибрати декілька відповідей

- а) Нідерланди
- б) Франція
- в) Німеччина
- г) Норвегія
- д) Латвія

6. Голова обласної державної адміністрації, це хто?

- а) Керівник обласної державної адміністрації

- б) Керівник виконавчого органу обласної ради
- в) Орган виконавчої влади загальної юрисдикції
- г) Територіальний орган Кабінету Міністрів України

7. Органами законодавчої влади в Україні є:

- а) Обласна рада;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Верховна Рада АРК.

8. Органами виконавчої влади в Україні є:

Можна вибрати декілька відповідей

- а) Виконком міської ради;
- б) Міністерство регіонального розвитку;
- в) Районна державна адміністрація;
- г) Кабінет Міністрів України.

9. Територіальну громаду села представляє:

- а) Сільський голова;
- б) Сільська рада;
- в) Виконком;
- г) Голова районної державної адміністрації.

10. Нормативні акти в системі місцевого самоврядування ухвалює:

Можна вибрати декілька відповідей

- а) Сільський, селищний, міський голова;
- б) Виконком ради;
- в) Місцева рада;
- г) Органи самоорганізації населення

11. Які з вказаних напрямків реформування не є складовими децентралізації влади в Україні. (назвати всі варіанти)

- а) Адміністративно-територіальна реформа
- б) Розмежування повноважень між державою та самоврядуванням
- в) Ліквідація місцевих державних адміністрацій
- г) Бюджетно-фіскальна реформа
- д) Позбавлення прокуратури функцій загального нагляду
- е) Аполітизація державної служби

12. Якими параметрами новостворені громади повинні бути подібними між собою

- а) Кількістю населення
- б) Площею
- в) нічим

13. Що таке принцип субсидіарності

а) Передача повноважень органам місцевого самоврядування на якомога нижчий рівень

б) Передача повноважень органам місцевого самоврядування на рівень, на якому воно спроможне виконувати такі повноваження на належному рівні

в) Передача повноважень органам місцевого самоврядування на якомога нижчий рівень на якому воно ще спроможне виконувати такі повноваження на належному рівні

г) Передача повноважень органам публічної влади на якомога нижчий рівень на якому вони ще спроможні виконувати такі повноваження на належному рівні

д) Передача повноважень і ресурсів від держави до місцевого самоврядування

14. Що це таке принцип повсюдності місцевого самоврядування

а) Розповсюдження юрисдикції органів місцевого самоврядування на всю територію України

б) Розповсюдження юрисдикції органів місцевого самоврядування базового рівня на всю територію України

в) Співпадіння меж юрисдикції органів місцевого самоврядування одного адміністративно-територіального рівня

г) Право розпоряджатись землею органами місцевого самоврядування базового рівня за межами забудови поселень

15. Які основні критерії формування адміністративно-територіальної одиниці (назвати всі варіанти)

а) Бездотаційність

б) Повнота та виключність повноважень

в) Однорідність

г) Відповідність NUTS

д) Інфраструктурна, кадрова, фінансова спроможність

е) Стійкість до економічних, політичних, демографічних викликів

ж) Перевищення мінімально встановленої кількості населення

16. Який рівень територіального устрою не підлягає змінам в процесі реформи АТУ

а) Міста, села, селища

б) Міста обласного значення

в) Райони

г) Області

17. Які з вказаних функцій не виконуються старостою села (назвати всі варіанти)

а) Представлення інтересів села у громаді

б) Розпорядження коштами бюджету громади в частині, яка фінансує програми та об'єкти в селі

в) Присікання правопорушень

г) Видача довідок селянам

д) Допомога у підготовці документів для оформлення соціальних пільг

е) Контроль за діяльністю бюджетних установ, розташованих на території села

ж) Управління діяльністю бюджетних установ, розташованих на території села

з) Вирішення земельних питань

18. Які з вказаних не належать до повноважень Державного урядника

- а) Розпуск місцевої ради
- б) Погодження призначення керівників виконавчих органів місцевого самоврядування
- в) Контроль за законністю актів місцевого самоврядування
- г) Координація діяльності територіальних органів виконавчої влади
- д) Виконання повітових та обласних бюджетів
- е) Накладання вето на рішення місцевих рад

19. Хто повинен призначати Державного урядника

- а) Президент
- б) Кабінет Міністрів
- в) Президент за поданням Кабінету міністрів
- г) Кабінет Міністрів за погодженням з Президентом
- д) Вищий орган Державної служби за результатами конкурсу
- е) Прем'єр-міністр

20. Які з вказаних підрозділів територіальних органів виконавчої влади не обов'язково повинні бути в кожній громаді (назвати всі варіанти)

- а) Державна фіскальна служба
- б) Пожежна частина
- в) Швидка допомога
- г) Відділ соціального захисту
- д) Державне казначейство
- е) Відділ реєстрації майнових прав та актів громадянського стану
- ж) Насінева інспекція
- з) Відділ міліції

Завдання 2.

Обґрунтуйте відмінності між поняттями:

1. "Державне управління", "публічне управління", "публічне адміністрування".
2. Централізація, децентралізація.
3. Адміністративна децентралізація, демократична децентралізація.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

1. Україна започаткувала процес добровільного об'єднання громад. Це відповідає досвіду яких країн?

- а) Сполучених Штатів Америки
- б) Польщі
- в) Грузії
- г) Латвії

2. У законі «Про добровільне об'єднання громад» є така норма «об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області». Яке із нижче приведених тверджень відповідає цій нормі?

- а) не можна допускати об'єднання територіальних громад, які знаходяться в суміжних областях;
- б) у разі доцільності та обґрунтованості об'єднання територіальних громад суміжних областей готується проект акта Верховної Ради України про зміну меж областей;
- в) у разі доцільності та обґрунтованості об'єднання територіальних громад суміжних областей готується проект акта Верховної Ради України про зміну меж районів суміжних областей;

3. Хто може ініціювати процес добровільного об'єднання територіальних громад?

Можна вибрати декілька відповідей

- а) сільський, селищний, міський голова
- б) голова районної державної адміністрації
- в) районний прокурор
- г) члени територіальної громади в порядку місцевої ініціативи

4. Хто готує проект рішення суміжних територіальних громад щодо їх добровільного об'єднання?

- а) міський, селищний, сільський голова, який ініціював об'єднання
- б) відповідні депутатські комісії суміжних місцевих рад
- в) голова районної державної адміністрації
- г) спільна робоча група суміжних громад, спеціально утворена для цього

5. Для підготовки проекту плану створення спроможних громад слід починати з визначення:

- а) території майбутніх громад
- б) меж майбутніх громад
- в) потенційних центрів громад
- г) сільських голів, які готові розпочати процес об'єднання.

6. Яке з приведених тверджень, на ваш погляд є найбільш правильним?

- а) об'єднання територіальних громад потрібне аби скоротити кількість управлінців

б) об'єднання територіальних громад здійснюється з метою економії бюджетних коштів

в) об'єднання територіальних громад необхідне для наближення влади до людини

г) об'єднання територіальних громад має забезпечити кращу якість життя у поселеннях та створити можливості для розвитку громад

7. Для визначення поселення - потенційного центру об'єднаної громади перевагу отримає поселення, яке:

а) розміщене його якомога ближче до центру території об'єднаної громади

б) має статус міста

в) має найбільшу кількість об'єктів соціальної інфраструктури

г) є центром економічної активності, що поширює свій вплив на навколишні територіальні громади.

8. Яка головна мета підготовки паспорту спроможної територіальної громади?

а) аби задовольнити вимоги Методики

б) аби підтвердити спроможність майбутньої об'єднаної громад

в) аби здійснити облік приміщень комунальної та державної форми власності у громадах

г) аби визначити суму коштів, необхідних для створення інфраструктури нової об'єднаної громади

9. Що має бути враховано найперше для об'єднання однієї територіальної громади з іншою?

а) наявність спільної межі

б) розміри бюджетів

в) наявність дороги з твердим покриттям

г) об'єктивне тяжіння однієї громади до іншої

10. Основним джерелом надходжень до бюджету об'єднаної громади має бути:

а) податок на майно

б) податок на доходи фізичних осіб

в) трансферти з державного бюджету

г) акцизний податок

11. Вимоги містобудівної документації є:

а) добровільними для виконання

б) обов'язковими для органу, який затвердив цю документацію

в) обов'язковими для жителів території, на яку розроблена ця документація

г) обов'язковими для всіх суб'єктів містобудування

12. Хто приймає рішення про затвердження генерального плану населеного пункту?

а) виконавчий орган сільської, селищної, міської ради

б) відповідна сільська, селищна, міська рада

в) відповідна державна адміністрація

г) обласна рада

13. Як часто можуть вноситись зміни до генерального плану населеного пункту?

- а) визначається рішенням відповідної ради
- б) у разі необхідності
- в) за результатами щорічного містобудівного моніторингу
- г) не частіше, ніж один раз на 5 років

14. Хто узгоджує проект генерального плану населеного пункту з органами місцевого самоврядування, що представляють інтереси суміжних територіальних громад?

- а) обласна чи районна державна адміністрація
- б) розробник генерального плану
- в) виконавчий орган сільської, селищної, міської ради, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації
- г) обласна чи районна рада

15. Хто може порушувати питання про дострокове внесення змін до генерального плану населеного пункту?

- а) громада
- б) організація-розробник генерального плану населеного пункту
- в) відповідна місцева державна адміністрація
- г) виконавчий орган відповідної ради

16. Строк дії генерального плану населеного пункту:

- а) становить 20 років
- б) визначається в завданні
- в) дорівнює терміну дії повноважень органу місцевого самоврядування, який його затвердив
- г) не обмежується

17. План зонування території затверджується:

- а) на засіданнях виконавчого комітету відповідної сільської, селищної, міської ради
- б) на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради
- в) на засіданнях земельної комісії
- г) на референдумі

18. Хто приймає рішення про розробку детального плану території, розташованої за межами населеного пункту?

- а) місцева державна адміністрація
- б) Кабінет Міністрів України
- в) місцева рада
- г) інвестор-власник земельної ділянки

19. Хто затверджує детальний план території населеного пункту за відсутності затвердженого в установленому порядку плану зонування території?

- а) Кабінет Міністрів України
- б) місцева рада
- в) виконавчий орган місцевої ради

г) місцевий орган містобудування та архітектури

20. Хто затверджує детальний план території, розташованої за межами населеного пункту?

а) районна державна адміністрація

б) місцева рада

в) обласна державна адміністрація

г) місцевий орган містобудування та архітектури

21. Що включає в себе термін «фіскальна автономія» місцевих бюджетів (перерахувати всі)

Можна вибрати декілька відповідей

а) Можливість приймати місцевий бюджет незалежно від факту прийняття державного

б) Можливість регулювати ставки податку на нерухомість та податку на землю

в) Можливість стягувати місцеві акцизи

г) Управління тільки тими видатковими повноваженнями, щодо яких ОМС може реально виробляти власну політику

д) Зарахування до місцевих бюджетів всіх доходів, які збираються на території ОМС з наступним перерахуванням їх частини до державного бюджету

е) Формування бюджетів «знизу догори»

ж) Можливість здійснювати запозичення за принципом «мовчазної згоди»

з) Можливість вибору банківської установи для обслуговування бюджету щодо його частини

22. Чи згодні Ви з твердженням, що міста обласного значення втратили в обсягах своїх бюджетів внаслідок фіскальної реформи

а) Так, оскільки ставка ПДФО впала з 75% до 60%%

б) Так, оскільки розміри дотацій для більшості з них зменшились

в) Ні, реальних втрат немає

23. Яким актом потрібно встановлювати ставки місцевих податків

а) окреме рішення ради, дія якого необмежена в часі, і яке є регуляторним актом

б) окреме рішення ради, дія якого необмежена в часі, і яке не є регуляторним актом

в) частина рішення ради про бюджет

24. Чи можуть встановлюватись різні ставки податку на нерухомість

а) Так, відповідно до категорій платників (комерційна, житлова, виробнича)

б) Так, відповідно до зональних коефіцієнтів

в) Так, відповідно до платоспроможності платників

г) Так, відповідно до фізичних характеристик нерухомості

д) Ні.

25. Який мінімальний індекс податкоспроможності може мати місцевий бюджет після фіскального вирівнювання

- а) 0,9
- б) 0,85
- в) 0,72
- г) 0,5

26. Які делеговані видаткові повноваження здійснюються з бюджетів міст районного значення, сіл, селищ

- а) Первинна медицина, дошкільна освіта, позашкільна освіта, культура, державне управління, забезпечення правопорядку
- б) Первинна медицина, дошкільна освіта, культура, державне управління
- в) Дошкільна освіта, культура, державне управління
- г) Благоустрій території, апарат управління
- д) Ніякі

27. В якому випадку міста районного значення отримують додаткові видаткові повноваження та ресурси у вигляді ПДФО

- а) Якщо вони стануть містами обласного значення
- б) Якщо вони об'єднуються із сусідніми територіальними громадами
- в) Якщо вони об'єднуються з територіальними громадами в конфігурації, яка відповідає Перспективному плану формування дієздатних громад

28. Хто формує пакет проектів і програм, які фінансуються за рахунок Державного фонду регіонального розвитку

- а) Мінрегіон
- б) Мінрегіон, міські, районні ради, Верховна Рада АРК, обласні ради, Київська та Севастопольські міські ради
- в) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольські міські державні адміністрації
- г) Всі органи місцевого самоврядування

29. Який обсяг коштів становить Державний фонд регіонального розвитку

- а) Не менше 1% обсягу видатків Державного бюджету
- б) 1% видатків Державного бюджету
- в) Не менше 1% обсягу доходів Державного бюджету
- г) Не менше 1% обсягу доходів загального фонду Державного бюджету
- д) Не менше 1% обсягу надходжень до Державного бюджету

30. В якому разі Казначейство не покриває касові розриви місцевих бюджетів

- а) Покриває завжди
- б) Покриває тільки у вигляді короткострокових позик
- в) Якщо частина бюджету обслуговується в установах банків
- г) Якщо бюджет не збалансований

31. Хто готує проект перспективного плану формування дієздатних громад?

- а) сільська, селищна, міська рада;

- б) райдержадміністрація спільно із сільськими, селищними, міськими радами;
- в) облдержадміністрація із залученням представників органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та громадськості;
- г) обласна рада спільно із облдержадміністрацією

32. Основні складові перспективного плану :

Можна вибрати декілька варіантів

- а) графічна частина
- б) паспорти спроможних територіальних громад;
- в) історична довідка центрів громади;
- г) зведений місцевий бюджет

33. Перспективний план формування дієздатних громад розробляється:

- а) для окремих районів області
- б) для всієї області
- в) для кожної окремої територіальної громади

34. Паспорт територіальної громади це

- а) інструмент моніторингу та оцінки розвитку територіальної громади
- б) документ, необхідний для отримання державної фінансової підтримки
- в) зведені статистичні данні інфраструктурних об'єктів

35. Вкажіть чого не вистачає у переліку основних складових паспорту територіальної громади: чисельність населення, перелік населених пунктів, розрахунковий обсяг доходів, площа території, наявна бюджетна мережа

Можна вибрати декілька варіантів

- а) інформація щодо вільних бюджетних приміщень
- б) відстань населеного пункту до адміністративно центру територіальної громади
- в) кількість закладів дошкільної освіти
- г) інформація щодо розташування територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади

36. Яка інформація використовуються для підготовки паспорту територіальної громади:

Можна вибрати декілька варіантів

- а) інформація органів статистики;
- б) податкова звітність;
- в) бюджетна звітність
- г) результати опитування громадської думки
- д) результати анкетування

37. Яка на Вашу думку послідовність процесу управління вірна:

- а) аналіз, збір та обробка інформації, прийняття керівних рішень
- б) прийняття керівних рішень, збір та обробка інформації, аналіз
- в) збір та обробка інформації, аналіз, прийняття керівних рішень

38. Яким має бути обсяг інформації для проведення достовірного та ґрунтового аналізу:

- а) обсяг визначають залежно від завдання і виду аналізу
- б) має бути повним із зазначенням деталей по кожному показнику
- в) має бути мінімальним та достовірним

39. Для чого на Вашу думку необхідно проводити моніторинг розвитку територіальної громади проводиться:

- а) для відстеження динаміки розвитку територіальної громади
- б) для своєчасного виявлення відхилень та забезпечення корегування прийнятих рішень і вирішення проблем
- в) для підготування звіту про ефективне використання бюджетних коштів

40. Визначить основні функції оцінки:

Можна вибрати декілька варіантів

- а) проводиться постійно
- б) пояснює причини виникнення проблем реалізації політики (програми) і вказує шляхи їх вирішення
- в) аналізуються причини не досягнення запланованих результатів;
- г) одержана інформація використовується для уточнення планів на майбутнє

41. Скільки форм співробітництва територіальних громад передбачає чинний Закон України „Про співробітництво територіальних громад”?

- а) три;
- б) чотири;
- в) п'ять;
- г) шість

42. Хто може бути ініціаторами співробітництва?

Можна вибрати декілька відповідей

- а) сільський, селищний, міський голова
- б) депутати сільської, селищної, міської ради
- в) депутати районної ради
- г) місцеві громадські організації у порядку місцевої ініціативи

43. Упродовж якого терміну сільський, селищний, міський голова за рішенням відповідної ради забезпечує вивчення пропозиції про початок переговорів з питань організації співробітництва, її оцінку виконавчими органами щодо відповідності потребам територіальної громади, а також проведення громадського обговорення такої пропозиції?

- а) 20 днів;
- б) 30 днів;
- в) 45 днів;
- г) 60 днів

44. Упродовж якого терміну комісія повинна підготувати проект договору про співробітництво?

- а) 30 днів;
- б) 45 днів;

- в) 60 днів;
- г) 90 днів

45. За рахунок яких коштів здійснюється фінансування співробітництва?

Можна вибрати декілька відповідей

- а) місцевих бюджетів суб'єктів співробітництва;
- б) самооподаткування;
- в) субвенцій;
- г) акцизного збору

46. Ким розглядається питання про схвалення проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад?

- а) сільськими, селищними, міськими радами;
- б) сільськими, селищними, міськими головами;
- в) членами спільної робочої групи;
- г) мешканцями відповідних територіальних громад на загальних зборах чи громадських слуханнях

47. Що є початком процедури добровільного об'єднання територіальних громад?

- а) ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад;
- б) прийняття рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад;
- в) утворення спільної робочої групи з підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад;
- г) проведення громадських слухань

48. Кому подаються схвалені проекти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад для надання висновку про відповідність таких проектів чинній Конституції та законам України?

- а) обласній державній адміністрації;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) Верховній Раді України;
- г) Конституційному Суду України

49. Якщо до складу об'єднаної територіальної громади передбачається входження територіальної громади, розташованої на території суміжного району, до якого органу необхідно звернутися з поданням щодо зміни меж відповідних районів?

- а) обласної ради;
- б) обласної державної адміністрації;
- в) Кабінету Міністрів України;
- г) Верховної Ради України

50. Загальний обсяг фінансової підтримки розподіляється між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до:

- а) площі об'єднаної територіальної громади
- б) кількості сільського населення об'єднаної територіальної громади;
- в) суми бюджетів територіальних громад до об'єднання;

г) площі об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення у такій територіальній громаді з рівною вагою обох цих факторів

51. Громади задають конкретні питання стосовно процесів об'єднання і т.п.. Де брати інформацію для відповіді? Джерелами інформації слугують офіційні сайти:

- а) мінфіну
- б) мінрегіону
- в) асоціації міст України
- г) інформаційних агенцій
- д) політичних партій

52. Які інформаційні матеріали можна дати громадам для покращення їх обізнаності?

- а) В електронному вигляді підписати на розсилку DESPRO
- б) Дати список офіційних електронних джерел.
- в) Будь-які матеріали, надані офіційними партнерами Офісів підтримки реформ.
- г) Не давати матеріалів для самостійного вивчення.
- д) Давати матеріали секти «реєстраторів громад»

53. Конфлікти та несприйняття реформи. Що робити?

а) З'ясувати справжні мотиви несприйняття. Добре розпитати що саме непокоїть, що відчувають люди. Найчастіше причини несприйняття – страх втрати чогось

б) Сконцентрувати увагу громади на тому, що те, що всі ОТРИМАЮТЬ від змін

в) Дати зрозуміти, що зміни неминучі, але характер змін може враховувати думку громад.

г) Не звертати уваги на несприйняття реформи громадами та окремими громадянами.

54. Як спростити і систематизувати роботу зі ЗМІ? Джерелами інформації можуть бути:

а) інтерв'ю з місцевими експертами (у вигляді стенограм відео та радіо інтерв'ю)

б) тематичні новини місцеві

в) тематичні важливі новини національного масштабу

г) роз'яснення, інфографіка та аналітика, передрукована з центральних рекомендованих джерел (див. п. 1)

д) спеціальні випуски з нормативними документами (законами, постановами),

е) успішні приклади об'єднання громад та ін.. з інших регіонів. Новини про це можна взяти тут <http://decentralization.gov.ua/reform>

55. Як звітувати перед громадськістю про хід реформи?

а) Регулярно (у прив'язці до кожної події) створювати повідомлення та розповсюджувати його всіма доступними каналами

б) Оновлювати інформацію на відповідній сторінці в інтернеті (до з'ясування чи це буде додаткова сторінка на сайті ОДА, чи окремий сайт, чи частина загального сайту офісів

в) Визначити спікера (прес-секретаря) саме від офісу реформ, який буде регулярно (на тижневій основі, а при потребі частіше) зачитувати на камеру оперативну інформацію. Які події відбулися, яких результатів досягнуто, на якій стадії процеси в різних громадах, що планується найближчим часом. Оперативна інформація транслюватиметься в день запису по місцевому телебаченню з повторами.

г) На основі відеозапису з прес-секретарем створювати аудіо запис та друковану стенограму, яку розсилати радіо та друкованим ЗМІ.

д) Збирати прес-брифінги

е) Не звітувати перед громадськістю про хід реформи.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Варіант 1

Теоретичний блок

1. Запропонуйте та опишіть механізм практичного втілення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 2

Теоретичний блок

1. Запропонуйте та опишіть механізм ресурсного забезпечення новоутворених об'єднаних територіальних громад.

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 3

Теоретичний блок

1. Запропонуйте та опишіть основні складові механізму забезпечення прозорості на рівні місцевого самоврядування

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 4

Теоретичний блок

1. Розкрийте структуру та практичне значення таких інтегральних показників, якими відображаються відповідні якості державного управління: Індекс сприйняття корупції (ІСК)

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 5***Теоретичний блок***

1. Розкрийте структуру та практичне значення таких інтегральних показників, якими відображаються відповідні якості державного управління: Інтегральний показник GRICS

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 6***Теоретичний блок***

1. Розкрийте структуру та практичне значення таких інтегральних показників, якими відображаються відповідні якості державного управління: Індекс непрозорості

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 7***Теоретичний блок***

1. Розкрийте структуру та практичне значення таких інтегральних показників, якими відображаються відповідні якості державного управління: Дослідження ділового середовища та діяльності підприємств (BEEPS)

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 8

Теоретичний блок

1. Розкрийте структуру та практичне значення таких інтегральних показників, якими відображаються відповідні якості державного управління: Індекс економічної свободи (ІЕС)

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 9

Теоретичний блок

1. Поясніть цілі впровадження принципів прозорості та відкритості в систему організації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

Варіант 10

Теоретичний блок

1. Чим зумовлено впровадження електронного уряду? Опишіть функції державного управління, які виконує електронний уряд

Творчий блок

2. Опишіть основні варіанти добровільного об'єднання територіальних громад. Продумайте та розкрийте переваги та можливі ризики їх практичного використання.

3. Яким чином здійснюється оцінка спроможності ОТГ на основі Методика формування спроможних територіальних громад, яка затверджена Кабінетом Міністрів України.

4. Як, на Вашу думку, доцільно здійснювати результативність реалізації реформи децентралізації влади в Україні? Які показники найкраще використовувати? Обґрунтуйте свою точку зору.

5. Розкрийте основні можливості застосування світового досвіду децентралізації для України (на прикладі певної країни).

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА ЇЇ КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

Завдання 1. Тестові завдання

1. Що означає термін «реальний конфлікт інтересів» ?

- а) неузгодженість між різними повноваженнями особи, що негативно впливає на ефективність їх виконання, призводить до неналежної реалізації функцій держави або місцевого самоврядування;
- б) суперечність між приватним інтересом особи та її повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання повноважень;
- в) наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;
- г) ситуація, за якої складається враження суперечності між приватним інтересом особи та її службовими повноваженнями, що може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання повноважень.

2. Вкажіть правильний перелік видів відповідальності, які згідно із Законом України «Про запобігання корупції» можуть бути застосовані за корупційні правопорушення.

- а) кримінальна, дисциплінарна та/або цивільно-правова;
- б) кримінальна, адміністративна та/або дисциплінарна;
- в) кримінальна, адміністративна;
- г) адміністративна, дисциплінарна та/або цивільно-правова.

3. Вкажіть правильний повний перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, визначений Законом України «Про запобігання корупції».

- а) Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції;
- б) органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції;
- в) органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України;
- г) Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

4. Вкажіть, яка з вказаних ситуацій не охоплюється терміном «корупція» ?

- а) використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди;
- б) порушення службовою особою обов'язку повідомити про наявність реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- в) обіцянка неправомірної вигоди службовій особі з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень;
- г) надання неправомірної вигоди третім особам на вимогу службової особи з метою схилити цю особу до використання пов'язаних з її службовими повноваженнями можливостей.

5. Що з наведеного не належить до встановлених законом правил етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, якими вони повинні керуватися при виконанні службових повноважень ?

- а) регулярно, але не рідше одного разу на квартал подавати звіти щодо власної доброчесності;
- б) уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів;
- в) утримуватися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону;
- г) бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

6. Зазначте, яка із передбачених у Законі України «Про запобігання корупції» ознак відрізняє корупційне правопорушення від правопорушення, пов'язаного з корупцією.

- а) правопорушення вчинене особою, яка згідно із Законом України «Про запобігання корупції» є уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- б) за правопорушення законом встановлено кримінальну відповідальність;
- в) правопорушення є діянням, що містить ознаки корупції;
- г) за правопорушення законом встановлено дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність

7. Яке право надається особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у випадку наявності у неї сумнівів щодо можливості одержання нею подарунка ?

- а) прийняти подарунок без жодних застережень;
- б) скласти акт про пропозицію подарунка та надати його безпосередньому керівнику;
- в) прийняти подарунок з обов'язковим залученням свідків;
- г) письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до територіального органу Національного агентства з питань запобігання корупції.

8. Які з перелічених відомостей згідно із Законом України «Про запобігання корупції» належать до інформації з обмеженим доступом ?

- а) щодо місця проживання фізичних осіб, зазначена у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- б) про розміри, види благодійної та іншої допомоги, одержаної державними органами від фізичних та юридичних осіб;
- в) про розміри, види оплати праці, матеріальної допомоги та будь-яких інших виплат з бюджету особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- г) про конфлікт інтересів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та заходи з його врегулювання.

9. Вкажіть строк надання державними органами та органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами запитуваних документів чи інформації Національному агентству з питань запобігання корупції.

- а) 5 робочих днів з дня одержання запиту;
- б) 20 робочих днів з дня направлення запиту;
- в) 30 календарних днів з дня одержання запиту;
- г) 10 робочих днів з дня одержання запиту.

10. Який з перелічених подарунків дозволяється одержувати особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування ?

- а) подарунок від колишнього партнера по бізнесу вартістю 5 мінімальних заробітних плат на момент одержання, який відповідає загально визнаним уявленням про гостинність, та не пов'язаний з виконанням особою функцій держави або місцевого самоврядування;
- б) подарунок від близької особи вартістю 10 мінімальних заробітних плат на момент одержання, який відповідає загально визнаним уявленням про гостинність, та не пов'язаний з виконанням особою функцій держави або місцевого самоврядування;
- в) подарунок вартістю 3 мінімальних заробітних плат на момент одержання, від колективу підлеглих працівників;

- г) подарунок, вартістю 2 мінімальних заробітних плати на момент одержання, який дарується особі у зв'язку із здійсненням нею діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування

11. Які подарунки, незалежно від розміру, заборонено одержувати особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування?

- а) подарунки у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також подарунки від підпорядкованих осіб;
- б) будь-які подарунки незалежно від мотивів надання подарунка та особи дарувальника;
- в) подарунки державі, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям;
- г) загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

12. У чому полягає обмеження щодо суміщення та сумісництва основної роботи осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з іншими видами діяльності ?

- а) у забороні займатися діяльністю на громадських засадах;
- б) у забороні здійснювати благодійну діяльність;
- в) у забороні займатися іншою оплачуваною діяльністю, підприємницькою діяльністю та входити до складу виконавчих, контрольних чи наглядових органів юридичних осіб, що мають на меті одержання прибутку;
- г) у забороні брати участь в загальних зборах підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

13. В якій з описаних нижче ситуацій є порушення обмеження щодо прямого підпорядкування близьких осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування ?

- а) батько займає посаду голови районної державної адміністрації, а його донька – начальника відділу в цій же районній державній адміністрації, роботу якого курує один із заступників голови адміністрації ;
- б) рідні брати є відповідно міським головою та секретарем міської ради цього ж міста;
- в) свекруха та невістка є відповідно сільським головою та бухгалтером цієї ж сільської ради, при цьому сільський голова повністю контролює роботу бухгалтера;
- г) чоловік працює директором департаменту міністерства, а дружина – заступником керівника управління, які є самостійними структурними підрозділами і не управляються та не координуються один одним

14. Вкажіть суб'єктів прийняття рішення про обмеження доступу до інформації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як заходу врегулювання конфлікту інтересів .

- а) керівник структурного підрозділу, в якому працює особа, або будь-яка особа, яка займає вищу посаду від займаної особою, у якої виник конфлікт інтересів;
- б) керівник органу або керівник структурного підрозділу, в якому працює особа;
- в) керівник органу, помічник керівника органу, керівник структурного підрозділу, в якому працює особа;
- г) заступник керівника органу, помічник керівника органу, радник керівника органу, заступник керівника структурного підрозділу, в якому працює особа.

15. Зазначте категорію осіб, на користь яких заборонено передавати в управління підприємства та корпоративні права у зв'язку з призначенням на посади в органах влади.

- а) члени сім'ї особи, яка передає підприємства та корпоративні права;
- б) особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- в) фізичні особи-підприємці;
- г) інститути спільного інвестування.

16. Зазначте категорію осіб, з якими заборонено укладати договори про управління підприємствами та корпоративними правами у зв'язку з призначенням на посади в органах влади.

- а) компанії з управління активами, в яких працюють члени сім'ї осіб, які передають підприємства та корпоративні права;
- б) особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- в) суб'єкти підприємницької діяльності, в яких не працюють члени сім'ї осіб, які передають підприємства та корпоративні права;
- г) інститути спільного інвестування, в яких не працюють близькі особи осіб, які передають підприємства та корпоративні права.

17. Зазначте, в чій інтересах зобов'язані діяти особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, представляючи державу чи територіальну громаду.

- а) у власних приватних інтересах;
- б) в інтересах органу, в якому вони працюють;
- в) в інтересах політичної партії, членами якої вони є;
- г) в інтересах держави чи територіальної громади відповідно.

18. Вкажіть, які з перелічених відомостей є інформацією з обмеженим доступом та не підлягають відображенню у відкритому доступі до декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

- а) розмір доходів;
- б) місцезнаходження об'єктів;

- в) марки й моделі транспортних засобів;
- г) види цінних паперів.

Завдання 2. Творче завдання

1. Які на Вашу думку корупційні ризики можуть мати прояв при здійсненні децентралізація влади. Обґрунтуйте свою точку зору. Наведіть приклади.

2. Поясніть у чому вбачається важливість бюджетної грамотності у протидії корупції.

7. БАЗОВИЙ ГЛОСАРІЙ КУРСУ

Тема 1. Передумови децентралізації влади в Україні

Влада – це можливість того, що одна особа всередині соціальної спільноти буде у змозі здійснювати свою волю, незважаючи на опір і незалежно від того, на чому ця можливість ґрунтується (М Вебер).

Державна влада – це така форма політичної влади, яка виражає волю економічно і політично панівної спільноти, спирається на спеціальний примусовий апарат, має монопольне право видавати закони та інші розпорядження, обов'язкові для всього населення країни.

Засоби влади – усе те, що індивід або група людей, які перебувають при владі, використовують або можуть використовувати для здійснення свого впливу на підвладних.

Політика:

- у Платона – це мистецтво, здатність жити в умовах поліса;
- у М. Вебера – це прагнення до влади, її завоювання, утримання у різних соціальних колективах;
- у Д. Устона – реалізований владою розподіл цінностей;
- у П. Меркла – у своїх найкращих проявах – це шляхетне прагнення до справедливості та розумного порядку, а у найгірших – це корислива жадоба влади, слави, багатства.

Політична система – це універсальна управляюча система суспільства, компоненти якої зв'язані політичними відносинами, і яка регулює відносини між соціальними групами, забезпечуючи стабільність суспільства та певний соціальний порядок на основі використання державної влади.

Процес влади – це найрізноманітніші способи володарювання, форми впливу на поведінку людей. До них можна віднести прийняття законів, видання наказів, розпоряджень та організацію їх виконання із застосуванням усіх наявних засобів влади, підкоряння владі або ж непокору, організовані чи стихійні виступи на підтримку влади або проти неї.

Суб'єкт (актор) влади – це її активний, ініціюючий спрямовуючий волю елемент. Для виникнення владних відносин необхідно, щоб суб'єкт був наділений рядом характерних рис – передусім бажанням і волею до влади, готовністю брати на себе відповідальність. Необхідні ще компетентність,

знання суті справи на відповідному владному рівні, знання і врахування стану і настроїв підвладних, знання та уміння раціонально використовувати ресурси, авторитет.

Тема 2. Децентралізація як процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць

Деволуція – форма децентралізації, повноважень, що передбачає передання стосовно питань місцевого значення та регіонального розвитку від центрального уряду до виборних органів місцевого самоврядування (часто регіональних парламентів), які формують свої виконавчі структури (регіональні уряди). У випадку деволуції центральні органи влади держави передають певні повноваження та функції на нижчі рівні адміністрації. Головною метою постає зближення уряду з населенням та підвищення й забезпечення прозорості та підзвітності. Деволуція державного управління може бути ефективною в тих сферах та питаннях державної діяльності, де не вимагається проведення єдиної державної політики.

Деконцентрація – розширення компетенції регіональних органів виконавчої влади, із дуже помірним інституційним та фінансовим посиленням органів місцевого самоврядування. Таким чином, відбувається роздрібнення влади одного рівня. У випадку деконцентрації центральні органи влади держави (уряд) розосереджують цілий ряд своїх функцій, таких як планування та фінансування, серед регіональних представників, зберігаючи за собою контроль. При цьому деконцентрація є, насамперед, адміністративним заходом, за реалізації якого право прийняття рішень залишається за центральними органами влади держави.

Делегування повноважень – тимчасова передача своїх повноважень одними органами державної влади іншим органам державної влади або органам місцевого самоврядування.

Децентралізація – це «глобальний зсув влади» (О. Тоффлер), що звільняє індивіда від державної опіки і дозволяє будувати демократію знизу догори. Передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Децентралізація адміністративна – це розподіл влади між центральним урядом та місцевими органами влади в ієрархічному порядку, коли останні діють у межах, які визначає центр, вони не є повністю залежними і отримують часткову фінансову та структурну автономію щодо задоволення публічного інтересу в межах відповідної території;

Децентралізація вертикальна передбачає чітке визначення порядку прийняття рішень керівними органами різного рівня. Принциповими питаннями вертикальної децентралізації є: глибина ієрархічної децентралізації; обсяг та сфера повноважень нижчих владних ланок (усіх суб'єктів, що наділені

правом здійснювати функції публічного значення) і організація системи нагляду та контролю за діяльністю цих органів. При цьому важливо розуміти, що йдеться не лише про органи публічної адміністрації, а й про інших суб'єктів (професійні об'єднання, підприємницькі структури та ін.).

Децентралізація горизонтальна стосується перерозподілу та визначення функцій і компетенції всіх інших елементів структури органів публічної адміністрації, крім керівного органу. Цей перерозподіл повноважень стосується органів управління одного рівня.

Децентралізація політична передбачає розподіл влади між центральним урядом та місцевими органами влади з неієрархічним підпорядкуванням останніх центру, високий ступінь фінансової автономії та виборність вищих службовців місцевого рівня. Відповідні конституційні гарантії формування системи органів місцевого самоврядування, її зміст та організація засвідчують незалежність таких органів від держави;

Децентралізація предметна – це професійне самоврядування як система управлінських взаємовідносин між усіма представниками певної професії, що реалізується визначеною законом представницькою організацією, яка перебуває під наглядом органів державної влади.

Децентралізація територіальна – це створення органів публічної адміністрації, які здійснюватимуть урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно і незалежно від органів державної влади, перебуваючи поза їх ієрархічною системою та підпорядкуванням, тобто органів місцевого та регіонального самоврядування.

Децентралізація фінансова передбачає наявність фінансових та матеріальних засобів у власності громади, якими вона має право володіти, користуватися і розпоряджатися.

Децентралізація функціональна – це визнання самостійних і незалежних спеціалізованих організацій (об'єднання, спілки) суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру, зокрема, щодо урядування та виконання відповідних функцій у визначених законодавством сферах суспільного життя та згідно із встановленим порядком.

Принцип субсидіарності як принцип децентралізації полягає в тому, що суспільні послуги повинні надаватися тими органами влади, які є ближчими до громадян.

Тема 3. Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень

Європейська Хартія місцевого самоврядування – це багатостороння угода Ради Європи, яка поєднує найкращі принципи місцевого самоврядування та слугує зразком, якому має слідувати кожна країна. Особливо важливими для виконання є перші 11 статей та 14 стаття (з 30) параграфи Хартії. Країни члени повинні виконати та відповідати критеріям не менше ніж 20 параграфів, 10 з

яких відносяться до групи найбільш важливих. Український уряд підписав Хартію і парламент ратифікував її у липні 1997 року.

Перспективний план формування спроможних ОТГ - обов'язковий для виконання органами виконавчої влади на рівні обласних державних адміністрацій, затверджується обласними радами) і добровільне об'єднання ТГ (бюджетні та інфраструктурні переваги отримують тільки новостворені одиниці, керівництво яких проявило активність при реалізації ДОТГ).

Повноваження місцевого самоврядування в Україні – повноваження територіальної громади, до якої за законодавством відносять «жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр».

Система місцевого самоврядування України включає наступних суб'єктів: територіальну громаду, сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад, сіл, селищ міст; органи самоорганізації населення.

Спроможна територіальна громада – територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Тема 4. Забезпечення місцевого розвитку в умовах децентралізації

Моніторинг – це постійний процес збору даних про процес і показники виконання стратегії, що досягаються у ході її реалізації. Дані, отримані в процесі моніторингу, можуть бути основою для проведення оцінки ефективності програм у рамках стратегії.

Оцінювання – неодноразовий захід, проте здійснюється в міру виникнення необхідності глибшого й масштабнішого аналізу взаємозв'язку між проблемами та запитами цільової групи (чи груп), на задоволення якої (яких) спрямовані заходи стратегії, та станом їх упровадження.

Оцінювання підсумкове (ex-post) – здійснюється по завершенні реалізації стратегії. Його мета – визначити результати стратегії для територіальної громади та вивчити позитивний і негативний досвід для уникнення помилок у майбутньому.

Оцінювання попереднє (ex-ante) – здійснюється на етапі розроблення стратегії місцевого розвитку. Його мета – спрогнозувати успішність майбутньої стратегії.

Оцінювання проміжне (ex-mid) – здійснюється в процесі виконання стратегії, і його мета – визначити рівень досягнення поставлених цілей

(очікуваних результатів) стратегії та чинників, що сприяють (заважають) її успішному виконанню. Результати проміжного оцінювання є основою для внесення змін у змістові елементи та процес реалізації стратегії місцевого розвитку задля досягнення визначених нею результатів. Зокрема коригуванню піддають процес або механізми реалізації стратегії.

Просторові програми (Генеральні плани) – документи з управління розвитком території, що стосуються розвитку території як об'єкта реалізації містобудівної політики місцевої влади.

Стратегії та щорічні програми місцевого розвитку – документи щодо управління розвитком території для формування сприятливого середовища для розвитку підприємницького сектору, залучення інвестицій, забезпечення соціальних потреб населення, підвищення рівня його життя.

Стратегічне планування місцевого розвитку – сучасний інструмент управління розвитком території, застосування якого пов'язане з комплексом різноманітних просторових, економічних, соціальних, культурно-духовних, екологічних та інших чинників, які необхідно враховувати в процесі здійснення територіального планування з метою спрямування доступних ресурсів для забезпечення відтворення і розвитку системи життєдіяльності території.

Тема 5. Бюджетна децентралізація

Аналіз ефективності бюджетних програм – це комплексний аналіз використання бюджетних коштів та досягнутих результатів розпорядниками бюджетних коштів різних бюджетів у процесі реалізації однотипних бюджетних програм.

Бюджетна класифікація — це єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Бюджетна програма – це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Бюджет розвитку – складова місцевого бюджету та інструмент реалізації інвестиційних та інноваційних інфраструктурних проектів органів місцевого самоврядування.

Завдання бюджетної програми (підпрограми) – конкретний, спрямований на досягнення мети бюджетної програми комплекс заходів, який відображає основні етапи досягнення поставленої мети, визначає шляхи виконання програми (підпрограми), підлягає перевірці та повинен містити результативні показники бюджетної програми (підпрограми).

Мета бюджетної програми – це кінцевий результат, що досягається при виконанні бюджетної програми, відповідає пріоритетам державної та

регіональної політики і сприяє досягненню стратегічної мети розвитку держави та/або адміністративно-територіальної одиниці в середньостроковому періоді.

Місцеві програми соціально-економічного та культурного розвитку – це комплекс цілей та завдань, показників соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці, запланованих заходів для їх досягнення і реалізації.

Паспорт бюджетної програми місцевого бюджету – це документ, що визначає мету, завдання, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого рішенням про місцевий бюджет.

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Тема 6. Оцінювання результативності децентралізації влади в Україні

Громадські ради – консультативно-дорадчі органи, які на постійній основі забезпечують зворотний зв'язок між громадянами та органами виконавчої влади.

Електронний уряд (E-Government) – поняття, яким позначають трансформацію способів та методів функціонування системи державного управління. Сутність електронного уряду полягає у широкій інформатизації всієї сукупності внутрішніх та зовнішніх зв'язків і процесів за допомогою відповідних інформаційних та комунікативних технологій, з метою підвищення ефективності, економічності та прозорості уряду та можливості суспільного контролю над ним.

Політична комунікація – це процес передачі чи обміну політичною інформацією між політичними інститутами та соціальними групами.

"Спроможні територіальні громади" – це територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Спроможність ОТГ ресурсна – здатність виконувати функції, покладені законодавством безпосередньо на громаду та на органи місцевого самоврядування щодо забезпечення її життєдіяльності та розвитку. Визначається не лише кількістю і якістю ресурсів, якими вона володіє, а й межами права розпоряджатися – вузькими або широкими. Визначається за

великим набором показників, до якого входять показники природно-ресурсного потенціалу, інфраструктурного забезпечення, праце-ресурсного потенціалу території. У цьому напрямі також можна проаналізувати показники розвитку освітньої інфраструктури – видатки на 1 учня, показники кадрового забезпечення території – кількість жителів, що припадає на одного службовця ОТГ, частка витрат на утримання службовців ОТГ, показники розвитку інфраструктури ОТГ – обсяг субвенцій з державного бюджету, що передбачений на формування інфраструктури ОТГ).

Спроможність ОТГ фінансова – здатність забезпечувати надходження достатнього обсягу фінансових ресурсів та формування ефективної структури їх джерел, а також їх якісний розподіл та ефективне використання для подолання дестабілізаторів та досягнення стабільності соціально-економічного розвитку утворення у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Визначається за великим набором показників до якого входять показники дохідності на одну особу, показники дотаційності бюджетів новостворених ОТГ, показників питомої ваги видатків розвитку у власних ресурсах ОТГ.

"Транспарентність" (від англ. *"transparent"* – прозорий, зрозумілий, явний, з фр. *"transparent"* – прозорий. Етимологічно поняття утворилось від латинських *"trans"* – прозорий, наскрізь та *"pareo"* – бути очевидним) – ознака адміністративної та політичної комунікації між публічною владою та населенням, що характеризує прозорість перед об'єктом державного управління, а також відкритість влади для участі в державному управлінні з боку членів суспільства. Найчастіше значення поняття транспарентності пов'язується з інформаційною відкритістю соціальних, економічних та політичних процесів.

Тема 7. Децентралізація публічної влади: світовий досвід та перспективи України

Децентралізація видатків – надання місцевому самоврядуванню фінансових ресурсів на виконання завдань і функцій.

Децентралізація доходів – закріплення за місцевим самоврядуванням переліку власних доходів, достатніх для належного і якісного виконання встановлених для відповідного рівня місцевого самоврядування завдань і функцій, та право самостійно встановлювати їх розміри.

Місцева автономія передбачає значний ступінь самостійності (автономності) самоврядних територіальних громад щодо адміністрування наданих їм сфер при мінімальному втручанні з боку органів державної влади.

Місьцеве самоврядування – це форма публічної влади, що реалізується специфічними суб'єктами – територіальними громадами і сформованими ними органами, має особливий об'єкт – питання місцевого значення та здійснюється на основі окремого типу власності – комунальної (муніципальної) власності.

Модель місцевого самоуправління англосаксонська – високий рівень самостійності та незалежності місцевого самоврядування, контроль за

діяльністю місцевої влади з боку населення. Відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю за органами місцевого самоврядування. Прикладом є Великобританія.

Модель місцевого самоуправління континентальна – поєднання прямого державного управління і місцевого самоврядування. Певна ієрархія системи управління. Обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування. Прикладом є Франція, Італія, Іспанія, Бельгія, Нідерланди, Польща, Болгарія.

Модель місцевого самоуправління змішана – існування виборного органу, який одночасно є представником і муніципального управління, і державної адміністрації. Прикладом є Німеччина, Австрія.

Процесуальна і організаційна фіскальна самостійність – право самостійно, під відповідальність органів, посадових осіб місцевого самоврядування формувати, затверджувати, виконувати фінансові плани, кошториси, бюджети, забезпечувати звітність і контроль тощо.

Тема 8. Практичні основи запобігання і протидія корупції за децентралізації влади

“Бюджетна адвокація” – стратегічний підхід до впливу на бюджетні рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення чітких і конкретних результатів, наприклад, більш здорових людей, зменшення бідності або підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Бюджетна адвокація передбачає реалізацію конкретних кроків – таких, як перерозподіл бюджетних асигнувань або більш пильний нагляд за процесами витрачання бюджетних коштів.

Конфлікт інтересів – суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Корупційне правопорушення – умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене суб'єктом відповідальності за корупційне правопорушення, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність (стаття 1 закону про корупцію).

Корупція – використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей.

8. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Необхідність децентралізації в досягненні подальшого розвитку держави.
2. Алгоритм добровільного об'єднання територіальних громад.
3. Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні.
4. Основні показники спроможності об'єднаних територіях громад (ОТГ)
5. Європейська хартія місцевого самоврядування як орієнтир децентралізації.
6. Оцінка ефективності бюджетних програм місцевого рівня
7. Перспективні напрями формування сучасних територіальних громад.
8. Децентралізація влади та її корупційні ризики
9. Стратегічне планування як складова цілісної системи планування місцевого розвитку.
10. Фонди розвитку громад в зарубіжних країнах
11. Практичне втілення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».
12. Доходи та видатки на виконання делегованих повноважень, трансфертна політика.
13. Зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування.
14. Типові переліки бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів.
15. Децентралізація в європейських країнах: основні моделі.
16. Аналіз територіальної структури та ресурсного забезпечення новоутворених об'єднаних територіях громад в Україні.
17. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в європейських країнах.
18. Розроблення оперативного плану та заходів щодо реалізації стратегії територіального розвитку
19. Європейські стандарти місцевого самоврядування в документах Ради Європи.
20. Технологія розробки стратегічного плану на місцевому рівні
21. Угоди щодо регіонального розвитку та публічно-приватне партнерство.
22. Характеристика складових системи "знаю - вмію - співпрацюю - пливаю" щодо запобігання корупції в органах місцевого врядування
23. Напрями реформування місцевого самоврядування в Україні
24. Ключові результативні показники виконання бюджетних програм для місцевих бюджетів
25. Що являє собою політична система суспільства?
26. У чому головне призначення політичної системи?
27. Охарактеризуйте основні типи політичних систем суспільства.
28. Визначте сутність державної влади.
29. Що означає суверенітет державної влади та її публічність?
30. Які відмінності між поняттями "державне управління", "публічне адміністрування", "публічне управління"?
31. У чому сутність децентралізації?
32. Які основні форми децентралізації? У чому між ними відмінності?
33. Які види децентралізації? У чому їх особливості?

34. Які причини запровадження децентралізації в Україні?
35. Які можуть виникати проблеми в ході децентралізації влади? Як їм можна запобігти?
36. Як на практиці реалізується децентралізація та як реформуються органи місцевого самоврядування?
37. В чому полягає мета Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні?
38. Охарактеризуйте основні проблеми розвитку територіальних громад, які потребують негайного розв'язання та назвіть шляхи їх вирішення, що зазначені в Концепції.
39. Назвіть основні повноваження органів місцевого самоврядування базового, районного та обласного рівнів, які зазначені в Концепції.
40. Яке місце займає у реформуванні місцевого самоврядування Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»? Обґрунтуйте свою відповідь.
41. Коли об'єднана територіальна громада вважається утвореною?
42. Визначте основні пріоритети щодо запровадження ідеї «розумного зростання» в об'єднаних територіальних громадах?
43. Наведіть приклади «розумного зростання» у територіальній громаді, в якій Ви проживаєте?
44. Чим різняться стратегічне управління та стратегічне планування на місцевому рівні?
45. У чому відмінність між довгостроковим і стратегічним плануванням?
46. Які ознаки успішної стратегії місцевого розвитку?
47. Які основні різновиди оцінювання стратегії місцевого розвитку?
48. З яких етапів складається процес оперативного планування місцевого розвитку?
49. Які види ресурсів потрібні у цілях забезпечення стратегічного та оперативного розвитку території?
50. З яких джерел можна залучити додаткові ресурси для місцевих проектів та програм?
51. Охарактеризуйте принципи бюджетної системи України.
52. З яких розділів складається бюджетна класифікація?
53. Які складові частини включає класифікація доходів бюджету?
54. За якими принципами здійснюється закріплення доходів за місцевими бюджетами?
55. За якими критеріями здійснюється розмежування видів видатків між місцевими бюджетами?
56. З урахуванням чого здійснюється розрахунок граничних обсягів бюджету?
57. Опишіть складові частини місцевого бюджету.
58. Назвіть складові частини загального фонду бюджету ОТГ.
59. Які основні надходження бюджетів ОТГ?
60. Які видатки закріплені за бюджетами ОТГ?

61. Опишіть методи бюджетного планування із зазначенням найбільш ефективних.
62. У чому різниця між надходженнями та доходами місцевих бюджетів?
63. Сутність і призначення самооподаткування.
64. Резерви для збільшення доходів місцевих бюджетів.
65. Особливості видатків спеціального фонду.
66. Значення та роль бюджету розвитку
67. Що являє собою спроможна ОТГ?
68. Які основні напрями оцінювання спроможності ОТГ?
69. Які особливості та які можливості оцінки стійкості місцевих бюджетів?
70. У чому переваги відкритої та прозорої державної влади?
71. Визначте засади та принципи, на яких ґрунтуються відкритість та прозорість у системі державного управління.
72. Поясніть цілі впровадження принципів прозорості та відкритості в систему організації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
73. Хто виступає суб'єктом та об'єктом транспарентних відносин?
74. Назвіть основні моделі децентралізації влади, які поширені в зарубіжних країнах. Які їх основні характеристики?
75. Яким чином реалізуються повноваження місцевих органів у зарубіжних країнах?
76. Які особливості фіскальної децентралізації у зарубіжних країнах?
77. Охарактеризуйте основні моделі фінансового забезпечення місцевого самоврядування
78. Що таке корупція?
79. Які діяння відносяться для посадових осіб місцевого самоврядування до корупційних?
80. Які ознаки конфлікту інтересів?
81. Які обмеження діють для вартості дарунків посадовим особам органів влади?
82. Яке призначення ProZorro?
83. Що таке партисипативний бюджет?
84. Які інструменти доступні громадськості для співпраці з місцевими органами влади?
85. Чим відрізняються адвокація та лобіювання?

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України
3. Про місцеві державні адміністрації. Закон України
4. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України
5. Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про

- внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади вимогам статей 157 і 158 Конституції України // *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 5. С. 5–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vksu_2015_5_3
6. Вдовенко С.М. Публічне адміністрування (теоретичні положення, пріоритети, напрями реалізації) : монографія. Ніжин. : ТПК `Орхідея`, 2012. 255 с.
 7. Вдовенко С.М. Публічне управління : навчальний посібник. Ніжин. : ТПК `Орхідея`, 2017. 249 с.
 8. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.
 9. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/МПВСР. 2007. 269 с.
 10. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO». К. : ТОВ «Софія». 2012. 120 с.
 11. Посібник з децентралізації у схемах / Під редакцією Н.Ю. Кузьмичової. Київ, 2016. 72 с.

Допоміжна

1. Амосов О. Ю. , Малінецька Г. В. Децентралізація влади в Україні: фінансові і політико-правові аспекти. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 129–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_2_22
2. Баймуратов М. М. Децентралізація повноважень публічної влади в Польщі як засіб формування компетенції місцевого самоврядування: досвід для України *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 7. С. 138–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2014_7_18.
3. Белоусова О. С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 42–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2014_3_7.
4. Бородіна О. А. Децентралізація влади в Україні: зміст, ризики, можливості та адміністративна роль громадянського суспільства / *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Серія : Економічні науки. 2015. Вип. 29. С. 145–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2015_29_24.
5. Бриль К. Класифікація суб'єктів забезпечення децентралізації державної влади в Україні *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 128–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_2_26.
6. Величко В. О. Децентралізація влади: міжнародний досвід *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 28. С. 12–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2014_28_4.
7. Ворона П. В. Особливості розвитку місцевого самоврядування Японії в процесі децентралізації місцевої влади *Актуальні проблеми державного*

- управління. 2009. № 2. С. 277–285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2009_2_36.
8. Дем'янчук, О. Територіальна та фіскальна децентралізація в Україні: практичні результати. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*, серія «Економіка», 2017. Вип. 5. С. 90–95.
 9. Дем'янчук, О., Кобетяк, В. Зміни у формуванні доходів місцевих бюджетів України під впливом децентралізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: науковий журнал. 2017. №4(32). С. 145–149.
 10. Добрівський Т. Г. Реалізація принципу субсидіарності у світлі реформи децентралізації влади *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Серія: Державне управління. 2015. Т. 263, Вип. 252. С. 59–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2015_263_252_12.
 11. Дробуш І. В. Соціальні інтереси територіальних громад в контексті формування громадянського суспільства та децентралізації влади *Публічне право*. 2015. № 2. С. 50–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2015_2_8.
 12. Желюк Т. Економічний базис децентралізації влади: проблематика подолання асиметрій територіального розвитку *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. Вип. 2. С. 149–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2015_2_16.
 13. Калінкін А. Конституційні моделі децентралізації державної влади: проблеми визначення та впровадження *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 2. С. 51–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_2_11.
 14. Кобильник В. В. Децентралізація державної влади: польський досвід для України *Політологічні студії*. 2015. Вип. 4. С. 25–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpops_2015_4_5.
 15. Костенок І. В. Механізми та способи децентралізації влади: рівень місцевого самоврядування *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_3_13.
 16. Маєв А. Децентралізація влади у Франції: досвід для України *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 85–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2012_3_25.
 17. Мамонова В. В. Місцеві фінанси в умовах децентралізації влади: шляхи вдосконалення управління *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1. С. 154–159.
 18. Мануїлова К. В. Децентралізація публічної влади в Данії: досвід для України *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 15. С. 96–99.
 19. Мануїлова К. В. Конституційне становлення децентралізації публічної влади Швейцарії: історична ретроспектива *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С. 102–105.
 20. Нікітін В. В. Концепція децентралізації влади у поглядах М. С. Грушевського *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2. С. 49–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_10.

21. Овчар О., Сьомова Т. Моделі децентралізації влади в Європі: досвід для України *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 2. С. 172–176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2013_2_47.
22. Остапчук В. О. Сутність децентралізації в контексті необхідності реформування системи органів виконавчої влади в Україні *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 3. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_3_14.
23. Попова М. Ф. Децентралізація влади як механізм розвитку громад *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 54. С. 258–264. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appol_2015_54_31.
24. Приходько Х. В. Децентралізація публічної влади та місцеве самоврядування: концептуально-правові питання *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 71–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_4_17.
25. Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід [Текст] : зб. матеріалів та док. / Фонд сприяння місц. самоврядуванню України ; Наук. ред.: М.О. Пухтинський. К. : Атіка–Н, 2006. 744 с.
26. Рильська В. В. Механізм взаємодії між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в аспекті децентралізації влади *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2014. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_2_26.
27. Роман В. Ф. Моделі децентралізації влади країн Європейського Союзу / В. Ф. Роман. // Демократичне врядування. – 2013. – Вип. 12. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_22.
28. Роман В. Ф. Особливості децентралізації та деконцентрації влади: теоретичний аспект *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 38. С. 92–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_38_11.
29. Світлична А. Е. Децентралізація як спосіб організації публічної влади в державі *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Право. 2014. Вип. 197(1). С. 33–39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_prav_2014_197\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_prav_2014_197(1)_7).
30. Становлення нової вітчизняної моделі державного управління. Сучасні технології професійного навчання державних службовців. Практикум: навч.-метод. посіб.; [За ред. М.М.Іжі, С.К.Хаджирадевої]. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. С. 88–102.
31. Таукешева Т. Д. Децентралізація влади в Україні: фінансовий аспект *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. 2014. № 1. С. 196–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2014_1_31.
32. Хожило І. Соціально-економічний розвиток громад в умовах децентралізації влади в Україні *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2015. Вип. 1 (13). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2015_1_19.
33. Шемшученко Ю. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів *Віче*. 2015. № 12. С. 3–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_12_2.

34. Ярошенко І. В. Проблемні питання реалізації реформи децентралізації влади в Україні *Проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 177–187.
35. Monitoring of the process of decentralisation of power and local self-government reform (as of 10 August 2018). URL: https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/303/Monitoring_10.08.2018_EN.pdf
36. Pollitt C. *Public Management Reform: A Comparative Analysis*. Oxford : University Press, 2004. 240 p.

Інформаційні ресурси

1. Абетка децентралізації об'єднання громад. URL: <https://decentralization.gov.ua/gromadas/library>.
2. Децентралізація дає можливості. URL: <http://decentralization.gov.ua/>
3. Серія книг «Децентралізація та врядування». URL: <http://despro.org.ua/library/publication/decentralisation-and-governance-books/>
4. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». URL: <http://despro.org.ua/>